

Woensdag 11 november 1914 – ochtendeditie

Belgische vluchtelingen.

Uit Hansweert meldt men ons:

Vandaag zijn hier aanmerkelijk meer vluchtelingen uit Antwerpen aangekomen dan de laatste dagen.

De stoomboten Lady en Telegraaf III hebben heden ruim 100 Belgen naar Antwerpen vervoerd.

Het comité alhier voedt nog 3500 vluchtelingen.

Onderwijs voor Belgische kinderen.

Ten behoeve van de ruim duizend kinderen (van 7-17 jaar) in het Centraal Doorgangshuis voor Belgische vluchtelingen alhier, zal in de loods der Stoomvaartmaatschappij Nederland op de IJ-kade, het benedenlokaal tot school worden ingericht. Er zullen voor dat doel banken, schoolborden en allerlei andere schoolbehoeften en hulpmiddelen voor het onderwijs door de gemeente in bruikleen worden gegeven. Natuurlijk zal er geen sprake kunnen zijn van normaal onderwijs, maar wel zullen de kinderen met onderwijs worden bezig gehouden.

Onder oppertoezicht van de oud-hoofdcommissaris van politie de heer Hordijk (die naar men weet de directie over het Centraal Doorgangshuis voert) zal de leiding van de school waarschijnlijk worden opgedragen aan een der oudere Belgische onderwijzers, die hier ter stede vertoeven. Onder hem zullen werkzaam zijn andere onderwijzers, zowel Nederlanders als Belgen, en verschillende particulieren, die zich met Toynbee-arbeid bezig houden, o.a. mevrouw G. M. den Tex-Boissevain en mevrouw Tellegen.

Natuurlijk geldt het hier een noodregeling.

De wethouder voor het onderwijs, de heer Den Hertog, heeft zich persoonlijk voor het tot stand komen van deze inrichting veel moeite gegeven.

Steun van Belgische en andere slachtoffers.

De afdeling huisvesting van het Nederlandse Comité tot Steun van Belgische en andere slachtoffers te Amsterdam heeft haar bureau verplaatst van Rokin 73 naar Rokin 91, telefoon 5386 Noord.

Gaarne worden aan dit adres ingewacht aanbiedingen van particulieren of comités, wonende buiten de stelling van Amsterdam, die aan uitgewekenen huisvesting kunnen verschaffen.

Parijs, 11 november. Officiële kennisgeving van vanmiddag drie uur:

Op het front tussen de Noordzee en Armentières zijn ook gisteren de verwoede gevechten voortgezet. Beide partijen gingen herhaaldelijk tot de aanval over. Het resultaat was bij het aanbreken van de nacht, toen de strijd werd gestaakt, dat de hevige aanvallen der Duitsers ten zuiden van Ieper waren afgeslagen en de Franse troepen aanmerkelijke vorderingen hadden gemaakt tussen Ieper en Armentières.

Belgische vluchtelingen.

Uit Roosendaal meldt men ons:

Er bevinden zich in deze gemeente thans ongeveer 6000 vluchtelingen, van wie er ongeveer 1600 zijn ondergebracht in de voormalige suikerfabriek Java en ongeveer een 1700 bij verschillende particulieren. Dit zijn allen minvermogenden, die dus dagelijks van

voedsel moeten worden voorzien. De anderen hebben bij particulieren kamers gehuurd.

Van het begin van het bombardement van Antwerpen af tot 1 dezer werden hier in het gasthuis verpleegd ruim 140 zieken, met te samen 1071 ziekendagen. Er werden in oktober 68 kinderen geboren en er kwamen 47 sterfgevallen voor.

Nu de winter nadert, is er een zeer dringende behoefte aan warme kledingstukken.

Een Belgisch sergeant der vestingartillerie, die krijgsgevangen was, heeft weten te ontsnappen. Bij Eersel is hij over onze grens gekomen. Hij is naar Eindhoven gebracht.

Uit het Rijnland.

Als onderdaan van een neutrale staat moest het iemand aanvankelijk dikwijls ergeren, hoe over de vijanden gesproken werd en te horen, hoe deze onderschat en in hun eer aangerand werden. Dit is de oorlogshaat van volk tegen volk, waarbij niemand ontzien wordt en wel steeds zal deze bestaan. In de laatste tijd spreekt men van het arme België, dat blind was, van het arme Frankrijk, dat als Engelse vazalstaat optreedt. De haat is thans uitsluitend tegen Engeland gekeerd, te meer nu dit land, tengevolge van de bedreven spionage, de Duitsers interneerde. Als tegenmaatregel heeft men hier donderdag alle Engelsen van het mannelijke geslacht, boven de 17 en beneden de 45 jaar naar Ruhleben opgezonden.

Uit ontvangen brieven van Duitsers te velde en uit gesprekken met gewonde officieren en soldaten ziet men, dat het respect voor de vijanden zeer is gestegen en menigeen in deze chemische oorlog liefst niet weer naar het slagveld zou terugkeren, terwijl vroeger het tegenovergestelde het geval was. Het is opmerkelijk, dat zoveel

onderwijzers en leraren tot de doden behoren. De oorzaak is m.i. te vinden in het feit, dat zij de meeste rijd hebben om aan herhalingsoefeningen deel te nemen, en dus het meest geschikt zijn als reserveofficieren; aan de andere kant, dat zij, wellicht tengevolge van hun rustig leven, niet vlug en handig genoeg van dekkingen, die het terrein oplevert, gebruik weten te maken.

Over een tocht door de linies in België, waar men de oorlog beter leert kennen dan uit brieven en verhalen, een volgende keer. Kort echter even het volgende. Verwoestingen kan men moeilijk beschrijven, die moet men zien, zelfs foto's geven geen voldoende indruk. Te Leuven zegt men van Duitse zijde, dat slechts een deel der stad verwoest is, doch wat zegt dat? Verwoest is een deel, dat ten minste een omtrek heeft van kilometers en daarbinnen staat letterlijk niets meer dan muren, zonder vensters, de ene lager, de andere hoger. Stelt men zich een huis voor, dat uitgebrand is, dan weet men, dat dit zwartgebrand is, doch gewoonlijk ziet men daarbinnen nog altijd iets hangen of staan en door de bemoeiingen van de brandweer zorgt het behoud van het dak voor een gunstige indruk, doch te Leuven en ook in andere plaatsen ontbreken de daken, ziet men niet een stuk gasleiding hangen, een balk, andere ijzeren overblijfselen, neen, hier is niet geblust. Per auto door een op die wijze geruïneerde stad reizende, moet men de indruk krijgen, telkens als men een nieuwe straat kruist, dat hier huizen staan, die alle pas gebouwd werden en niet klaar zijn; men ziet er doorheen, men ontmoet niemand, geen enkel menselijk wezen, behalve hier en daar soldaten. Het is, alsof de dood er in eigen persoon gewoed heeft en alle leven wegnam. Te midden van zo'n vernieling doet de ongewone dodelijke stilte het hare ertoe bij, dat de bezoeker het hart naar de keel stijgt en hij ontroerd wordt over zulk een vernieling. En als men dan daartussen alleen gaat en, na een blik in het geraamte der beroemde bibliotheek te hebben geworpen, eens zonder

begeleiding blijft staan tussen die overblijfselen van menselijk vernuft, tussen die kale muren met hun punten en neergevallen brokken en dan boven die ellende de maan ziet schijnen, lachend gezicht zoals wij onze maan kennen, en dan denkt, hoe vroeger diezelfde maan ook daar scheen boven mensen, die gelukkig leefden in hun deels prachtige huizen; aan hun ellende, nu zij naar buiten, misschien in een vreemd land, zijn gevlucht, wellicht nog wanhopig voor hun vaderland strijden en nog onkundig zijn van het ongeluk, dat hen trof, dan zal het ieder gaan, als het mij ging, toen ik nog eens naar al dat vernielde en naar onze maan keek, en moest zeggen: dit toneel kan men niet vergeten, hoe oud men ook wordt, deze reusachtige oorlog kan niet anders zijn dan een oorlog tegen de oorlog, want overal brengt hij ellende aan goed en bloed.

Voordien verpleegde men elk wondje, bezocht een zieke, hoe gering zijn ongesteldheid ook was, thans komt het er niet op aan mensenlevens te sparen.

Nu het besef van al die ellende meer en meer doordringt ook in het Duitse volk en nog versterkt wordt door de rouw, moet het enthousiasme voor de oorlog verminderen en de wens naar vrede groter worden. Er is reeds veel te veel geleden, men wordt ernstiger, nu men ziet, dat oorlog in vredestijd een begrip is, waar men zich te weinig indenkt.

Reeds lang zijn de soldaten veranderd en vooral zij, die in het vuur waren, zij spreken weinig, omdat zij te veel hebben gezien en gevoeld; zij schelden niet op hun vijanden, neen, meestal verdedigen zij hen tegenover de opgeblazen keien van hen, die thuis zijn blijven zitten en bij hun bier de oorlogstoestand overzien, doch zo oppervlakkig zijn. De kaarten, waarop de vijanden en hun staatshoofden op gemene manieren waren voorgesteld met gedichten en bijschriften, woorden bevattende, waarvan men

gemeend had, dat zij wel door de “spraakmakende gemeente” gebruikt, doch nooit geschreven worden, zijn ingetrokken, niet op wens van de hoeraschreeuwers thuis, doch op verzoek van militairen, die zich over het zenden van zulke prullen beklaagden en zelfs verzochten deze niet te zenden, daar zij ze zouden weigeren. Zo ziet men, dat het edele in de mens boven kan komen. Jammer, dat zo gevoelige slagen nodig waren, om verbetering te vragen.

Uit Belgisch Limburg.

Men meldt ons uit Roermond:

De Duitse militaire gouverneur-generaal te Hasselt heeft in alle gemeenten van Belgisch Limburg de volgende proclamatie uitgevaardigd:

In de provincie worden allerlei geruchten over nederlagen van Duitse troepen verspreid. Geen woord is daarvan waar, de Duitse troepen rukken integendeel langzaam maar zeker vooruit. Moge de bevolking daarom geen valse meningen opvatten en zich tot niets laten meevoeren wat het algemeen welzijn zou kunnen schaden. Ik waarschuw vooral tegen het schriftelijk of gedrukt vermenigvuldigen van zulke leugenachtige nieuwstijdingen en tegen hun onderhandse verspreiding. Zulke handelswijze zou de zwaarste straffen na zich slepen.

Het is te betreuren, dat vanuit Havre de Belgische ministers onlangs door een verordening aan de jonge Belgen van 18 tot 30 jaar oud bevolen hebben over onzijdige staten, hier is vooral van Holland sprake, naar Engeland en vandaar naar Frankrijk te gaan. Verscheidene in het Frans gedrukte en in Holland verspreide nieuwsbladen hebben dit bevel opgenomen en getracht het in de

provincies binnen te smokkelen. De meeste dezer bladen zijn in handen der politie gevallen.

Ik roep de aandacht van al de jonge Belgen der provincie van 18 tot 30 jaar oud, daarop dat ze door het bovenvermelde decreet van de Belgische ministers te volgen, zich zeer strafbaar maken.

Ik ben daarom gedwongen, in zulke gevallen zonder toegevendheid op te treden en ik heb vandaag besloten, dat jonge Belgen, van 18 tot 30 jaar oud, tot verdere bevelen de grens naar Holland niet meer mogen overtrekken, tenzij die jongelingen een pas kunnen tonen door de burgerlijke gouverneur of door mij af te geven.

Men schrijft ons uit Eindhoven:

De Achelse Kluis is terug door een groot getal Duitse militairen bezet. De paters zijn weer over de Nederlandse grens gevlucht.

In de Belgische gemeente Deurne waren gisteren twee Duitse soldaten bezig een niet ontplofte granaatkartets onschadelijk te maken, terwijl een knaap van 10 jaar in de nabijheid er naar stond te kijken. Plotseling ontplofte het projectiel en alle drie werden op slag gedood.

Dagboek van de oorlog. (KVdW)

Brussel, 3 november.

Al onze geestelijke gewoonten mogen terugkeren. Weer krijgen wij, al is het dan ook slechts eens per dag, onze brieven thuis besteld. Wel hebben we nu alle dagen de Nieuwe Rotterdamsche Courant, zij het tegen buitensporige prijzen. Ook het Amsterdamsche Algemeene Handelsblad mag nu verkocht. En wij horen weer Belgische bladen venten: "L'Ami de l'Ordre" van Namen, "Le Bien Public" van Gent.

Deze laatste bladen staan natuurlijk onder strenge censuur. Zo verscheen “Le Bien Public” vandaag met twee kolommen wit. Het is die censuur welke vermoedelijk de uitgevers van Brusselse kranten tegenhoudt, weer te verschijnen. De Brusselse journalisten genieten dan ook extra vakantie, en ik ken er die het dodelijk vervelend vinden, niets te doen te hebben, zij die de gewoonte der drukte hebben ...

Enkelen hebben zich tot een redactie verenigd, en geven een blaadje uit waarin de eigenlijke oorlog systematisch wordt genegeerd: misschien de enige krant ter wereld, waarin men geen oorlogsnieuws te lezen krijgt. Daarentegen zijn de bladen, die hun ontstaan aan de oorlog danken, talloos. Iedere dag verschijnen er nieuwe. En zij worden ook wel veel gelezen. Geen enkele echter zoveel als de Nieuwe Rotterdamsche Courant. Men staat er versteld over de Nederlandse taalkennis van al die mensen, die vóór de oorlog voor geen geld ter wereld een woord Vlaams zouden hebben gesproken en gelezen, en thans zweren bij een Nederlands dagblad, dat zij tot in de subtielste taalschakeringen uitpluizen ...

Al dat geestelijke comfort belet niet, dat het gebrek aan brood met de dag groter wordt. Wij hebben van alles in overvloed, nu ook aan kaas, die blijkbaar bij grote hoeveelheden uit Holland wordt ingevoerd, en tot op straat toe verkocht wordt. Alleen brood ontbreekt. Zoals verwacht, worden wij, voorlopig althans, op rantsoen gesteld: tweehonderd gram per dag. En dit dan nog alleen theoretisch. Want vele bakkerijen zijn en blijven gesloten. Andere kondigen aan, dat zij nog gist hebben, en bereid zijn brood te bakken van het meel, dat men hun brengen zou. Maar nog slechts weinig mensen hebben bloem in voorraad: alles is opgegaan in de pannenkoeken, die de dagelijkse boterham kwamen te vervangen. Gelukkig kondigt men ons graan aan uit Amerika, zodat wij in hoop mogen leven.

Wie een depot van meel bezoekt, merkt anders weinig van gebrek eraan. Ik liep vanochtend een dier stapelplaatsen binnen. In witte stofwolken stapten de geblankette stadsbedienden in pierrot-kostuum rond de opeengetaste, zwaargevulde zakken. Telkens reed een wagen binnen, van een bepaalde stadswijk. Er werd in een boek nagegaan hoeveel haar toekwam. De zakken werden opgeladen, en dan kwam de beurt aan een andere. Zo zag ik vele wagens volladen, zonder dat de voorraad merkkelijk verminderde. Ik had nooit zoveel zakken meel bijeen gezien. Maar bedacht dat de bevolking van Brussel en voorsteden groot was, en dat er heel wat brood nodig is om een klein miljoen monden te spijzigen. Te meer dat de helft van de bevolkingen onder communistisch regime leeft, en men eerst en vooral aan die helft de vastgestelde portie moet verzekeren. De andere helft moet intussen maar zelf voor haar brood zorgen. En dat is niet alle dagen gemakkelijk ...

4 november.

Een klein, schraal, oud heertje komt met grote, stijve stappen op een groepje af, dat aanplakbiljetten staat te lezen. Het groepje ziet het heertje en gaat met een soort eerbied opzij. Het heertje leest met aandacht, dat de algemene gouverneur de volkomen onschendbaarheid van de Spaar- en Lijfrentekas en het persoonlijk eigendom van de aldaar gestorte gelden waarborgt. Op een andere affiche, vlak daarnaast, beveelt dezelfde gouverneur aan alle bezitters van meer dan vijfhonderd kilo graangewassen, peulvruchten of aardappelen, dat zij binnen de tien dagen volledige opgave van hun voorraad moeten doen aan de burgemeester van hun woonplaats, die ze aan het Duitse gouvernement te Brussel bekend moet maken, dit alles om na te kunnen gaan in welke mate hongersnood in België te vrezen is.

Terwijl het oude heertje staat te lezen, vallen uit de lucht drie druppels water. Het heertje ziet niet eens op, opent zijn paraplu, en maakt op die manier de afstand tussen hem en het omringende groepje nog groter. Zijn scherpe, doordringende blikken, schuilend onder de boog van borstelige wenkbrauwen, die nog zo goed als zwart zijn, verlaten het papier niet. De omstaanders echter hebben nog alleen aandacht voor hem. Zij zien zijn zilverwitte bakkebaardjes aan weerszijden van de harde, spitse kin. Zij merken de strak gesloten mond, waar de lippen dun en blauw van zijn. Over de blinkende jukbeenderen spant de groen schaduwige, gele huid. Daar tussenin: de grote neus als de bek van een roofvogel.

Het heertje leest. Als het alles goed gelezen heeft, merkt het, dat de regen al ophoudt. Het sluit weer zijn paraplu. En, zonder iemand te bezien, gaat het verder, met zijn te grote automatenstap.

Dan kijkt het groepje hem na. Wrokkig zegt een werkman: "Hij is de schuld van alles." Een heer met een rood lintje in zijn knoopsgat sust: "Het is nu de tijd niet om daarover te praten." Maar een ander komt tussen: "'t Is gelijk: wie de schuld draagt zal ze uitboeten ..."

Het oude, kleine, magere heertje is uit het gezicht. Het was graaf Karel Woeste, minister van state. De heer Woeste, die naar de tachtig gaat, kwam mij ouder, kleiner, schraler dan ooit voor. Maar op zijn gelaat was niets te lezen van wat hij dacht of voelde.

5 november.

Wij zijn gedwongen, ge weet het, Duits geld te aanvaarden. Nochtans is er te Brussel zo goed als geen in omloop. De Brusselaar behelpt zich met de papiertjes van één en twee frank. Er schijnen trouwens weer wat vijf frankstukken in omloop te komen. Van merken in de Belgische burgerbeurzen geen spoor.

En dat kon wel komen, omdat, volgens de militaire gouverneur, sommige winkeliers ze eenvoudig weigeren. Dat gaat nu echter wel veranderen: de winkelier die geen Duits geld aanvaardt, ziet voortaan zijn zaak onmiddellijk gesloten. Anderdeels wisselt de Deutsche Bank niet meer uit tegen Belgisch geld. Dus ...

Het blijft mooi weer. Van de winter merkt men niets, dan dat de Duitse onderofficieren sedert 1 november met mollenvellen winterbroeken lopen.

6 november.

Ik lees in de Nieuwe Rotterdamsche Courant, ochtendblad van heden, onder de titel: "Stemming in Berlijn": "Men weet hier heel goed, dat het vooral de intellectuele Berlijnse jeugd, de pas klaar gedilde, geestdriftige vrijwilligers zijn, die de ontzettende verliezen aan het IJzerkanaal geleden hebben."

Die volzin heeft mij met leed vervuld. Ik heb die jongelieden, waarvan men ons uit Duitsland zelf meldt dat zij de "Intellectuele Berlijnse jeugd" zijn, langs Laken voorbij zien rijden, naar het oorlogsterrein toe. Sedert 20 augustus heb ik dag aan dag zulke treinen voorbij zien trekken: oude, zelfs heel oude soldaten, en dan ook weer jonge soldaten. Vóór het station bleven zij, ik weet niet goed waarom, meestal stilhouden. Dikwijls zagen zij er eerder bezorgd uit. Nooit of nimmer waren zij in de verste verte onbeleeft voor de Lakense bevolking. Dikwijls zongen zij. Het klonk niet altijd opgewekt. Het gebeurde ook dat zij uit de wagens mochten; dan bestelden zij glazen bier en boterhammen aan de herbergiertjes, die daar langs de spoorweg wonen. Ik heb niet gehoord, dat die Duitse soldaten zich ooit maar enigszins onbehoorlijk, laat staan aanmatigend, hebben aangesteld.

Het heet nu, dat dezen, de melkwitte soldaatjes der veertien laatste dagen, de malse kinderen van beneden de twintig, de aardige frisse jongetjes, die men in een werkelijk toch al te groot pak had gestoken, de misschien wel heel flink gedrilde, maar toch wel enigszins kinderlijk argeloos onschadelijk uitziende mannetjes, tot “de intellectuele Berlijnse jeugd” behoorden.

Welnu, ik heb met eigen ogen gezien, dat twee jongelieden, die naar de scherp omtekende, bewonderenswaardig methodisch Duitse pedagogie heten “gebildet” te zijn, de enigen waren, die aan de halte Laken een onverkwikkelijke houding aannamen. Naar de talrijke, de ergerlijk talrijke gapers, die daar stonden toe te zien, balden zij de vuisten. Sommige van die soldaatjes deden het gebaar, dat zij hun de kop zouden afsnijden. Het ging weliswaar niet zonder enige gemoedelijkheid, en de toeschouwers lachten. Het waren immers zulke jonge baasjes, werkelijk aardige kinderen, die nog geen last hadden van baardhaar, en er dan ook zo fris uitzagen. En zij bedoelden het misschien maar als een grapje ... Nu echter, dat ik weet wie en wat ze waren, doet mij hun geste van “kop af” pijnlijk aan.

7 november.

Weer zullen voortaan, op geregeld uur, en betrekkelijk vlug, naar sommige richtingen treinen rijden. Zelfs, lees ik op een geschreven bericht, naar “Lille”. Is hiermee Rijsel bedoeld? Het zou mij wel enigszins verwonderen.

De meeste buurtspoorwegen lopen ook weer meer of minder geregeld, zij het dan ook tegen prijzen, die niet geheel overeenstemmen met de vroegere, en waar zelfs enige afwisseling bij gelegenheid in aangebracht wordt.

En dientengevolge meent de militaire gouverneur: het moet nu maar uit zijn met straatslijpen, baliekluiven en lanterfanten. Het is niet aan te nemen, dat men van de oorlogstoestand gebruik maakt, vooral er een voorwendsel in vindt, om zijn schoenen tot effenen der wegenis, zijn tanden tot afknagen van brugleuningen, of al zijn vermogens tot "lente et ignave agere", zoals Kiliaan ons "lanterfanten" omschrijft, aan te wenden.

Hierin heeft de gouverneur gelijk. De houding der jonge werklui in Brussel is ergerlijk. Brussel is geen nijverheidsstad. Echte ambachtlieden, die liefde gevoelen voor hun stad, treft men er weinig aan. En die liefde, waar zij bestaat, kan er door allerlei worden afgeleid. Anderdeels wordt de werkman hier doorgaans goed betaald, en vindt hij gemakkelijke gelegenheid, van werkplaats te veranderen. Het brengt mee, dat hij zich niet licht aan een vaste werkplaats hecht. Thans is er de volkssoep. Men krijgt er brood, zoals men nergens meer kopen kan. En alle schaamtegevoel is verwerpelijk menen de meesten, als het erop aan komt, te léven ... zonder wérken ...

Men werkt dan ook niet meer, of althans slechts bij zeldzaamheid, in Brussel. De bewoners van het platteland hebben de saamhorigheid gevoeld van hun harten en handen met hun land. Vroeger rijke boeren wonen thans binnen puinen, en verzekeren aldus de toekomst van België. Maar in Brussel vergeten werklui, die plegen kunst voort te brengen, goud- en zilversmeden, bijvoorbeeld, dat zij een rol te spelen hebben, en een belangrijke, in het verloop van de omstandigheden. En ik begrijp van sommigen niet, dat zij het niet hebben gevoeld, gelijk de boeren het gevoelden.

"En daarom," vermaant de militaire gouverneur, "dring ik er bij de openbare macht ten stelligste op aan, die weerspanningen niet langer kosteloze voeding te verschaffen."

Hier treden wij op een ander gebied. Het gaat hier om het regelen van levensbehoefte en van voortbrengstmogelijkheid. Ik zou, rechtuit gezegd, de tegenwoordige poging van communistische economie niet gaarne zonder de minste vrucht zien vervallen. In een stad als Brussel, waar de werkman zich niet kan gebonden achten aan een bepaalde industrie, die honderden handen eist om uitgeoefend te kunnen worden, is het “elk naar verdienste en behoefte”, een boeiend probleem geworden. De oorlog heeft ons het probleem voorgesteld. De vrede, ik ben er zo goed als zeker van, brengt waarschijnlijk geen oplossing. Maar de opgedrongen poging kan toch belangrijk wezen, en wordt het vooral, als de werkman, in deze de enige communistische eenheid, zijn best doet om te handelen zo hij moet, wil hij ontvangen wat hij hoopt en nodig heeft ...

Een nogal grappige werkelijkheid wekt mij uit al dat theoretisch gezeur: er wordt ons officieel gemeld, dat wij van morgen af al onze uurwerken zesenvijftig minuten vóór moeten steken. Wij zullen voortaan leven onder Midden-Europese tijd. Hetgeen wil zeggen dat ik ineens een uur ouder zal zijn geworden, wat op mijn leeftijd niet zo heel prettig meer is. En tevens dat ik overmorgen zal wakker worden op het gevoel, dat ik mij een uur verslapen heb; hetgeen mij doorgaans voor heel de dag uit mijn humeur brengt.

De Duitse overheid biedt ons een vergoeding: de koffiehuisen mogen voortaan tot ‘s avonds elf uur (Duitse tijd natuurlijk) openblijven.

Ik vrees ten zeerste, dat ik van die toelating geen gebruik zal maken.

Uit België.

Men meldt ons uit Aardenburg:

De Duitsers hebben verscheidene bruggen langs de wegen, die naar Zeeuws-Vlaanderen leiden, doen springen. Het springen van de brug bij St. Laureins was hier duidelijk hoorbaar.

Bij de hoofdbridgen, die gedeeltelijk onbruikbaar zijn gemaakt, zijn wachten geplaatst.

Men deelt ons mee, dat het Liberaal Jongensgenootschap der 8^e wijk te Antwerpen binnenkort zijn deuren zal heropenen. Het zal een geruststelling zijn voor vele ouders, zo voegt men aan deze mededeling toe, dat hun kinderen daardoor voor de gevaren der straat gevrijwaard zijn. De zondagsschool wordt gehouden elke zondag van 4 tot 7 u 's namiddags in de meisjesschool der Verschansingsstraat. Talrijke spelen en boeken zijn ter beschikking der jongens.

Woensdag 11 november 1914 – avondeditie

Parijs, 10 november. Officieel bericht van 11 uur 's avonds:

In het noorden woedt de slag op zeer hevige wijze voort.

Van het overige gedeelte van het front valt niets te melden.

Londen, 11 november. Aan de Times uit Noord-Frankrijk:

Zondag en gisteren (maandag) donderden de kanonnen hevig bij Ieper en La Bassée.

Ten zuidoosten van Ieper, in de nabijheid van Mesen, hervat de vijand zijn aanval met grote, schier met wanhopige kracht. Hier, bij Arras en bij La Bassée, heeft hij grote versterkingen gekregen.

De aan de bondgenoten toegebrachte verliezen zijn ongetwijfeld aanzienlijk, doch de verliezen der Duitsers aan dit noordelijke front worden achtmaal zo groot geschat. Wij hebben geen terrein gewonnen, maar ook niets verloren. Ofschoon de Duitsers dus geen terrein verloren hebben, hebben zij reusachtige verliezen aan manschappen en materieel geleden. Dat is de toestand van het ogenblik.

Ruw geschetst, bezetten de bondgenoten een sterk verschanste linie ten westen van de lijn Diksmuide-Ieper-Rijsel-Arras. Al deze steden hebben van de vijandelijke granaten ernstig geleden. Geen van beide partijen kan ze nu bezet houden. De stellingen van de vijand bevinden zich ten westen (oosten - redactie) van genoemde steden. De lijn van het front vertoont ten zuidoosten van Rijsel op de hoogte van La Bassée een merkwaardige kromming.

De Duitsers doen een laatste, wanhopige poging om door te breken. Het gebulder van hun kanonnen was gisteren te St. Pol (departement Nauw van Calais, ruim 30 km van Arras) te horen.

Aardenburg, 11 november. De bruggen over Leopoldskanaal bij Strobrugge (tussen Aardenburg en Maldegem) en bij Middelburg in Vlaanderen zijn opgeblazen. Over de brug bij Strobrugge loopt de Hollandse trambaan Breskens-Maldegem. Voortdurend hoort men hier knallen, waarschijnlijk van opgeblazen bruggen.

Van Franse zijde.

Het communiqué van het Franse gezantschap te 's Gravenhage omtrent de krijgsverrichtingen, heden verstrekt, luidt als volgt:

De strijd is gisteren gedurende de gehele dag met dezelfde hevigheid als voorgaande dagen voortgezet tussen de zee en de streek van Armentières. Het treffen was te heviger, waar de tegenover elkaar

staande strijdkrachten wederzijds aanvallend optraden. Over het geheel kenmerkte de dag zich door het mislukken der Duitse aanvallen, die, met talrijke strijdkrachten, gericht waren tegen de heuvels zuidoostelijk van Ieper en door de aanmerkelijke vooruitgang der Franse strijdkrachten om Bikschote enerzijds en Armentières anderzijds. De vijand leed zware verliezen. Op het front der Engelse troepen werden eveneens alle aanvallen der Duitsers krachtig afgeslagen.

Het Franse gezantschap te 's Gravenhage deelt ons nog het volgende mee:

Verschillende Nederlandse persorganen schijnen er zich over te hebben verwonderd, dat de regering der Franse republiek besloten heeft over te gaan tot de aanhouding van vijandelijke onderdanen, die geschikt zijn om onder de wapens te worden geroepen en die aan boord van onzijdige schepen worden aangetroffen.

Zij schijnen vergeten te zijn dat dit besluit slechts genomen is tengevolge van de door de Duitse militaire autoriteiten in België en bijzonderlijk in Frankrijk uitgevaardigde maatregelen ten opzichte van personen van dezelfde categorie, die als krijgsgevangenen Duitsland binnenkwamen of ter beschikking van die autoriteiten zijn gehouden.

De verantwoordelijkheid voor maatregelen van die aard berust dus niet bij de Franse regering.

De strijd in de richting van Calais.

Een correspondent van de Daily Mail te Duinkerken meldt:

Het plan van de Duitsers is om Calais in te nemen (of Boulogne, indien het met Calais niet lukt) via Hazebroek en St. Omer en blijkbaar zijn

zij van zins, daar heel wat op te zetten. Troepen, die in wanorde van de linie Nieuwpoort-Diksmuide terug zijn getrokken, worden niet ver van Brugge verzameld en hersteld en meer in zuidelijke richting naar Ieper gezonden. Nieuwe troepen worden aan hen toegevoegd.

“Het is nu vrij zeker, dat de laatste aanvallen aan de noordelijke oever van de IJzer door infanterielinies werden gedaan, die een machinegeweer achter zich hadden, om hen in de rug te schieten, als zij weken.”

Rondom Ieper worden sterke strijdkrachten samengetrokken. Het is de laatste kans van de Duitsers en zij willen met alle geweld een overwinning behalen. Toch zijn de verdedigers nog heel opgewekt. Men heeft de Duitsers bevolen: “Vooruit naar Calais!” en zij ontwikkelen al hun kracht, maar staan nog stil.